

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
-AUTORITETI I KONKURENCËS-
Komisioni i Konkurrencës

VENDIM
nr.345, datë 12/02/2015

“Për

mbylljen e hetimit të thelluar në tregun e prodhimit, importit dhe tregtimit me shumicë të karburanteve, ndaj ndërmarrjeve “Kastrati” SH.A, “Kaspetrol” SH.A, “Europetrol Durrës Albania” SH.A, “Porto Romano Oil” SH.A, “Bolv Oil” SH.A, “Genklaudis” SH.A, “Everest Oil” SH.A, “Taci Oil” SH.A dhe “Armo” SH.A dhe disa rekomandime për mirëfunksionimin e këtij tregu”

Komisioni i Konkurrencës, me pjesëmarrjen e:

▪ Lindita MILO (LATI)	Kryetar
▪ Servete GRUDA	Anëtar
▪ Koço BROKA	Anëtar
▪ Iva ZAJMI	Anëtar
▪ Eduard YPI	Anëtar

Në mbledhjen e tij të datës 2.02.2015 dhe 12.02.2015 shqyrtoi çështjen me:

Objekt: Shqyrtimin e raportit të hetimit të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të karburanteve.

Baza ligjore: Neni 4, neni 8, neni 9, pika 1 dhe pika 2, germa (a); neni 24, shkronja d; dhe neni 26 i Ligjit nr. 9121, datë 28.07.2003, “Për mbrojtjen e konkurrencës” (i ndryshuar); (këtu e më poshtë Ligji)
Ligji nr.8485, datë 12.5.1999 “Kodi i procedurave administrative”

Ndërmarrjet nën hetim:

1. **“Kastrati” SH.A** me nr NIPT K43823006A dhe adresë: Lagjia nr.14, Rruga Tiranë-Durrës, Shkozë;
2. **“Kaspetrol” SH.A** me nr. NIPT J91823501N dhe adresë: Shkozë, Durrës;
3. **“Europetrol Durrës Albania” SH.A**, me nr NIPT K24010212N dhe adresë: Lagjia “Hoxhe”, nr.12, Krujë
4. **“Portoromano Oil” SH.A** me nr. NIPT K61330501I dhe adresë: “Katundi i Ri”, Rruga Porto Romano, Durrës;
5. **“Bolv Oil” SH.A**, me nr. NIPT K32528408H dhe adresë: Grize, Patos, Fier
6. **“Genklaudis” SH.A**, me nr. NIPT K76911001E dhe adresë: Berdice Beltoje, Shkodër;

7. **“Everest Oil” SH.A** me nr. NIPT L21829002Q dhe adresë: Rruga: “Dëshmorët e 4 Shkurtit”, Pallati 1/1, Kati II, Tiranë;
8. **“Taçi Oil International Trading & Supply” SH.A** me nr.NIPT K31902009J dhe adresë: Rr. “Dëshmorët e 4 Shkurtit”, P.Sky Toëer, Kati IV, Tiranë;
9. **“Armo” SH.A** me nr.NIPT K82916498D dhe adresë: Rruga Papa Gjon Pali II, pallati nr 12, ABA Business Center, kati 8, Tiranë.

Periudha e hetimit: Periudha objekt hetimi e përcaktuar nga Komisioni i Konkurrencës në Vendimin nr. 315, datë 13.05.2014, është 1 Janar 2010- 30 Prill 2014.

Komisioni i Konkurrencës pas shqyrtimit të :

- Raportit “Mbi hetimin e thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të karburanteve” të paraqitur nga Sekretariati i Autoritetit të Konkurrencës, dhe Relacionit përkatës të Sekretarit të Përgjithshëm të Autoritetit të Konkurrencës;
- Pretendimeve të paraqitura me shkrim dhe në mënyrë verbale nga ndërmarrjet nën hetim në seancat dëgjimore të datave 26 dhe 29 dhjetor 2014 si dhe ato të depozituara në datat 9 dhe 12 Janar 2015

KONSTATOI :

I. PROCEDURA E NDJEKUR:

1. Bazuar në shqetësimin publik të përcjellë nga mediat, Komisioni i Konkurrencës, në zbatim të nenit 42, pika 1, të Ligjit nr .9121, datë 28.7.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës” (i ndryshuar), me propozim të Sekretariatit, me anë të Vendimit nr. 292, datë 16.09.2013, të Komisionit të Konkurrencës vendosi “Për hapjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të karburanteve për kufizime të mundshme të konkurrencës”.
2. Për vlerësimin e pasojave të ndryshimeve strukturore dhe reflektimin në treg nga ndërmarrjet të efekteve të paketës fiskale të vitit 2014, Komisioni i Konkurrencës, me Vendimin nr.304, datë 27.01.2014 “Për një ndryshim në Vendimin nr.292, datë 16.09.2013 “Për hapjen e procedurës së hetimit paraprak në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të karburanteve për kufizime të mundshme të konkurrencës”, vendosi zgjatjen e periudhës së hetimit deri në 31 Janar 2014.
3. Në përfundim të procedurës së hetimit paraprak, u konstatua rritje e shkallës së përqëndrimit të tregut si dhe dy modele të ndryshme biznesi në tregun e importit dhe tregtimit me shumicë të hidrokarbureve, mos reflektimi i ndryshimit të çmimit ndërkombëtar të hidrokarbureve në tregun e brendshëm. Në bazë të neneve 24, shkronja d), dhe 43, pika 1 të Ligjit, nenit 5, pika 3 i Rregullores “Për procedurat hetimore të Autoritetit të Konkurrencës” si dhe të nenit 12 të Rregullores “Për funksionimin e Autoritetit të Konkurrencës”, me propozim të Sekretariatit, Komisioni i Konkurrencës, me anë të Vendimit nr. 315, datë 13.05.2014 vendosi “Për hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të karburanteve”, ndaj ndërmarrjeve që ushtrojnë veprimtari në këtë treg dhe konkretisht: “Kastrati” SH.A, “Kastpetrol SH.A, “Europetrol Durrës Albania” SH.A, “Portoromano Oil” SH.A, “Bolv Oil SH.A, “Genklaudis” SH.A, “Everest Oil” SH.A, “Taci Oil International & Supply” SH.A dhe “Armo” SH.A për kufizime të mundshme të konkurrencës në tregun përkatës sipas parashikimeve të neneve 4 dhe 9 të Ligjit.

4. Në zbatim të këtij vendimi, Sekretariati i Autoritetit të Konkurrencës ka kryer procedurat hetimore në përputhje me Ligjin dhe Kodin e Procedurave Administrative.
5. Në përfundim të procedurave hetimore, Sekretariati ka paraqitur "Raportin e hetimit të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të karburanteve në Komisionin e Konkurrencës. Ky raport në zbatim të nenit 47 të Kodit të Procedurave Administrative i është vënë në dispozicion ndërmarrjeve objekt hetimi.
6. Në zbatim të nenit 39 të Ligjit ndërmarrjet nën hetim "Kastrati" SH.A, "Kastpetrol SH.A, "Europetrol Durrës Albania" SH.A, "Portoromano Oil" SH.A, "Bolv Oil SH.A, "Genkludis" SH.A paraqitën pretendimet e tyre me shkrim dhe në mënyrë verbale në seancat dëgjimore të organizuara nga Komisioni i Konkurrencës në datat 26 dhe 29 dhjetor 2014.
7. Autoriteti ka administruar pretendimet e palëve "Kastrati" Sha dhe "Kastpetrol" Sha, me shkresën Nr 3/1 Prot, datë 08.01.2015, ndërmarrja "Genkaludis" Sha, me shkresën nr 3/2 Prot, datë 12.01.2015, ndërmarrja "Europetrol Durrës Albania" Sha, me shkresën nr 3/3 Prot, datë 12.01.2015 dhe ndërmarrja "Bolv Oil" Sha, me shkresën nr 3/4 Prot, datë 12.01.2015.

II. TREGU PËRKATËS

8. Tregu përkatës është përcaktuar në nenin 3 pika 7 e Ligjit si dhe në Udhëzimin nr 76, datë 07.06.2008 "Për përcaktimin e tregut përkatës". Përkufizimi i tregut përkatës përfshin dy dimensione: **Tregun e produkteve dhe Tregun gjeografik**

II.1. Tregu përkatës i produkteve

9. Bazuar në Vendimin e Komisionit të Konkurrencës nr.315, datë 13.05.2014 " Për hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të karburanteve" tregu përkatës i produktit përfshin tregun e importimit, prodhimit dhe shitjes me shumicë për dy nëntregjet: nëntregu i produktit eurodiesel dhe nëntregu i produktit benzinë.
10. **Eurodiesel** është karburant i cilësisë së lartë që plotëson të gjithë parametrat apo standardet EN 590 të Bashkimit Europian, me sqfur < 0.05%. Ky produkt sigurohet në tregun shqiptar nëpërmjet importit dhe prodhimit vendas.
11. **Benzina** është produkt importi, me tregues/parametra në përputhje me standardin shqiptar S SH EN 228 i destinuar për automjete, "pa plumb" (Pb<=0,013g/l), me oktan më të madh ose të barabartë me 95, por më të vogël se 98, i siguruar në tregun shqiptar nëpërmjet importit.
12. Tregu i rrjedhës së sipërme përbëhet nga shoqëritë importuese të karburanteve dhe kompania "Armo" SH.A., e vetmja shoqëri që përpunon naftën bruto dhe tregon nënproduktet e përpunimit.
13. Tregu i importit përbëhet nga dy nëntregje: tregu i importit (ose ndryshe importi 7) i organizuar në magazinat e lira doganore, në të cilën ndërmarrja importuese blen dhe shet produktin e përjashtuar nga sistemi i taksave dhe detyrimeve doganore në vend, ndërsa pagesa e detyrimeve (zhdoganimi i produktit) realizohet nga ana e ndërmarrjes e cila blen mallin në magazinë të lirë doganore dhe e zhdoganon atë me drejtim tregun vendas, dhe; tregu i importit (ose ndryshe import 4) në të cilin ndërmarrja importuese e sjell produktin në magazinat e lira doganore dhe një pjesë e shesin në regjimin e lirë doganor ndërsa pjesën tjetër e zhdoganojnë vetë duke vazhduar zinxhirin e tregëtimit të produktit deri tek konsumatori fundor.
14. Duke qenë se për produktin naftë dhe benzinë që përdoret në industrinë prodhuese, nxjerrëse, dhe përpunuese ndiqen politika të tjera tregtare në Republikën e Shqipërisë, ky produkt nuk është i zëvendësueshëm me produktin naftë dhe benzinë që tregtohet për automjetet në rrugë,

për shkak të çmimit, i cili është i ndryshëm si pasojë e barrës fiskale. Prandaj, kjo kategori produkti nuk është përfshirë në tregun përkatës.

15. Praktikën më të mira të evidentuara nga OECD-ja provojnë se analiza e konkurrencës në tregun e karburanteve mund të vërtetohet në tregun e pakicës, gjë e cila në kushtet në të cilat operon tregu shqiptar i karburanteve, ka qënë e pamundur që të vlerësohet për shkak të veprimit të Udhëzimit 17/2008 të Ministrisë të Financave, i cili është trajtuar në mënyrë më të detajuar në seksionin e vlerësimit të ndikimit të akteve ligjore dhe nënligjore në konkurrencën në tregun përkatës.
16. Për këtë arsye analiza e kryer gjatë hetimit të thelluar është përqëndruar në tregun e rrjedhës së sipërme import, prodhim dhe tregtimi me shumicë i eurodizelit dhe benzines.

II.2. Tregu Gjeografik

17. Ndërmarrjet nën hetim e zhvillojnë veprimtarinë e tyre në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë, pra treg përkatës gjeografik do të konsiderohet tregu i brendshëm i Republikës së Shqipërisë. Edhe zona e lirë doganore¹ është pjesë e territorit të Republikës së Shqipërisë dhe si e tillë përfshin të gjithë ndërmarrjet që kryejnë aktivitet në të. Karburantet në territorin shqiptar mund të blihen dhe të shitën në zonën e lirë doganore, ose pasi ato janë të ndikuara nga politika tregtare, pra janë zhdoganuar.

III. KARAKTERISTIKAT E TREGUT OBJEKT HETIM

III.1. Struktura e tregut

18. Për vlerësimin e tregut të karburanteve dhe sjelljen e ndërmarrjeve pjesë e këtij tregu, analiza do të bëhet sipas nëntregjeve të mëposhtme:

Tregu i prodhimit - Rafineria (prodhimi vendas)

19. Gjatë periudhës objekt hetimi, Janar 2010 – Prill 2014, rafineria e vetme e naftës në vend ka prodhuar dhe hedhur në tregun vendas të karburanteve me destinacion automjetet në rrugë, produktin naftë, sipas standarteve të përcaktuara në ligj. Prodhimi i kësaj rafinerie, gjatë kësaj periudhe për këtë produkt dhe shitja në total në tregun vendas ka zënë në vitin 2011 17.5% të tregut (sasia më e lartë) dhe ka ardhur duke u ulur në 4.1% të tregut në vitin 2013 (sasia më e ulët). Për shkak të kësaj pjese të vogël të tregut analiza në këtë nëntreg nuk është realizuar.

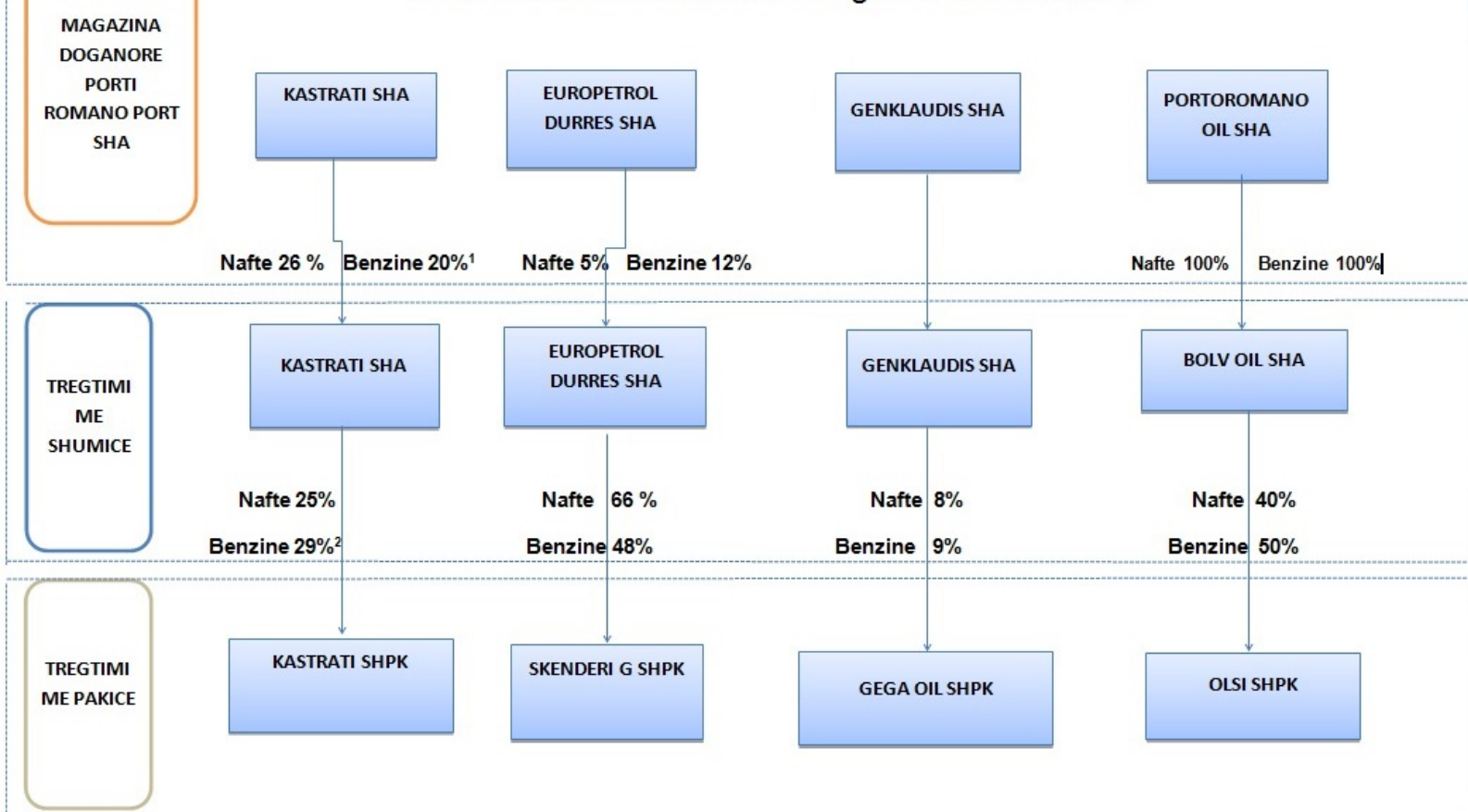
Tregu i importit

III.2.1 Modelet e tregut

20. Tregu i importit të karburanteve është i strukturuar sipas dy modeleve, të cilat janë aplikuar në dy porte të ndryshme, përkatësisht modeli i organizimit dhe i funksionimit të Portit Romano, Durrës (Modeli A) dhe modeli i funksionimit në "Portin Vlora 1" (Modeli B). Këto dy modele janë paraqitur në Grafikon nr 1, "Skema A e funksionimit të tregut" si më poshtë:

¹ Referuar Ligjit nr.8449, datë 27.01.1999 "Kodi doganor i Republikës së Shqipërisë", neni 3 citohet, "Territori doganor përfshin territorin tokësor, ujrat territoriale, ujrat e brendshme dhe hapësirën ajrore të Republikës së Shqipërisë". Neni 183 Zonat e lira dhe magazinat e lira janë pjesë të territorit doganor të Republikës së Shqipërisë ose ambiente të vendosura në këtë territor dhe të ndara nga pjesa tjetër e tij.

Skema A e funksionimit të tregut të karburanteve

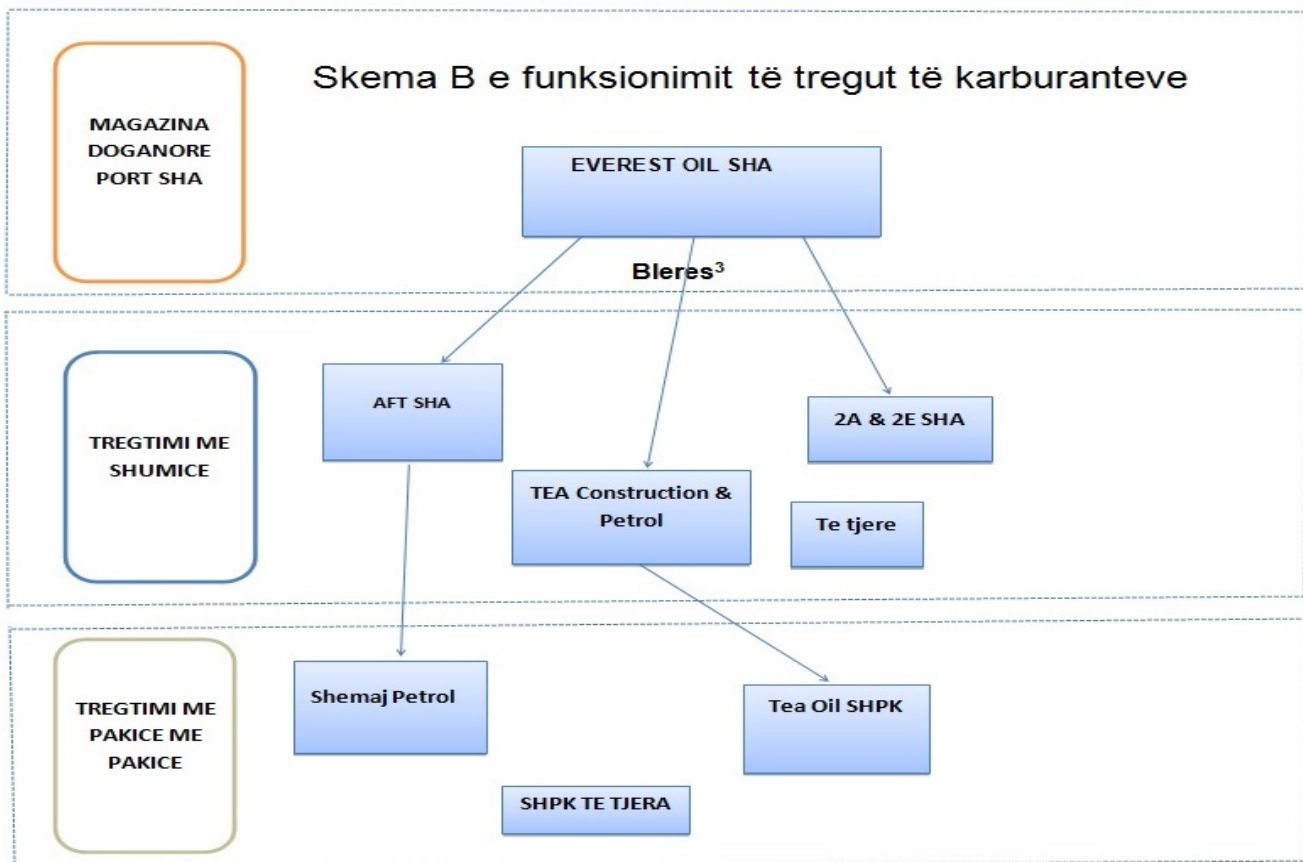

¹ Shënim 1- Sasia e karburanteve të shitura brenda grupit Kastrati brenda zonës së lirë doganore në raport me sasine totale të karburantit të importuar, në këtë nivel tregu për vitin 2013. Pjesa tjetër i shitet ndërmarrjeve të tjera.

² Sasia e karburantit të shitur nga ndërmarrja SHA drejt Agjencit të vet SHPK, në raport me sasine totale të importuar për vitin 2013.

21. Sikurse vihet re në grafikun e mësipërm, në Modelin A importuesit e karburanteve e sjellin produktin në magazinat e lira doganore përkatëse, të cilat janë vendosur në portin “Romano port” dhe një pjesë të sasisë së importuar e shesin në regjimin e lirë doganor, ndërsa pjesën tjetër e zhdoganojnë² vetë, duke vazhduar zinxhirin e tregtimit të produktit deri tek konsumatori përfundimtar. Pjesa respektive kundrejt importit të destinuar për tregun vendas që zhdoganojnë për të tregtuar nga vetë ndërmarrjet që operojnë në zonën e lirë doganore, paraqitet nëpërmjet shifrave që shoqërojnë shigjetat vertikale. Kështu p.sh. ndërmarrja “Kastrati” SH.A, 74% të naftës së importuar ia shet në zonën e lirë doganore ndërmarrjeve të tjera që operojnë në të njëjtin treg.
22. Në modelin A të dhënat janë për vitin 2013. Për vitet paraardhëse 2011-2012 si në segmentin e importit (magazinat doganore) dhe në segmentin e shitjes me shumicë një nga aksionerët e shoqërisë “Kastrati” Sh.A zotëron “Kastpetrol” Sh.A pjesët e të tregut të së cilës janë 0 për vitin 2013.
23. Modeli B i organizimit të tregut të importit të karburanteve paraqitet në grafikun e mëposhtëm, sipas të cilit ndërmarrja “Everest Oil” SH.A vepron në zonën e lirë doganore të “Portit Vlora 1” dhe rezultojnë se nuk ka një rrjet të vetin në hallkat e tjera të shitjes së karburanteve.

24. Bazuar në të dhënat e administruara nga QKR-ja rezulton se njëri nga aksionerët e ndërmarrjes “Everest Oil” SH.A, “Surperba” Srl është pjesë e grupit PIR (La Petrolifera Italo-Rumena), i cili zotëron 94% të aksioneve të “La Petrolifera Italo-Albanese” SH.A. Për këtë fakt është vënë në dijeni Ministria e Industrisë dhe Energjitikës.

³ Ndermarrja Everest Oil operon vetem ne kete nivel tregu, dhe klientet kryesore te saj jane paraqitur ne nivelin e shumices (Tea Oil, Aft, etj).

25. Pra, ndërmarrja Everest Oil SH.A blen dhe shet produktin e përjashtuar nga sistemi i taksave dhe detyrimeve doganore në vend, ndërsa pagesa e detyrimeve (zhdoganimi i produktit) realizohet nga ana e ndërmarrjes e cila blen mallin në magazinë të lirë doganore dhe e zhdoganon atë me drejtim tregun vendas.
26. Në momentin e zhdoganimit llogaritja e barrës fiskale mbi karburantet është e lidhur me çmimet ditore të bursës Platz. Në rastin kur çmimi i faturës së blerjes është nën çmimin Platz në ditën e zhdoganimit, atëherë për referencë merret çmimi Platz+30 USD ndërkohë që kur çmimi i faturës është më i lartë se Platz, barra fiskale llogaritet mbi çmimin e faturës.
27. Pasi produkti zhdoganohet nga shitësit me shumicë, transaksioni i radhës është shitja drejt shoqërive të shitjes me pakicë, të cilat kanë nën pronësi të tyre dhe stacionet e shitjes për konsumatorët fundor. Çmim në faturë (në pompë) që u shitet shitësve me pakicë është ai fundor, pra çmimi që merr klienti fundor.
28. Në këto kushte, tregu vendas ka një lidhje direkte me çmimin ditor të bursës PLATZ për sa i përket burimit të furnizimit, sjellje të cilën nuk e reflekton në çmimet fundore me pakicë të cilat janë të prekura nga fenomeni i ngurtësimit, duke mos reflektuar kostot e blerjes.

III.2.2 Struktura e tregut të importit sipas dy produkteve

29. Në raportin e hetimit të thelluar janë paraqitur të dhëna të detajuara për ndërmarrjet dhe pjesët e tregut përkatës të përlogaritur mbi bazën e sasisë së naftës dhe benzinës të shitur në magazinë të lirë doganore, si dhe ajo e prodhuar në tregun shqiptar për periudhën Janar 2010-Prill 2014 (duke përfshirë sasinë e eksportuar të karburanteve nga ana e këtyre ndërmarrjeve drejt vendeve të tjera). Evidencat tregojnë se ndërmarrja Kastrati SH.A.
30. Nga vlerësimi i pjesëve të tregut konstatohet se ndërmarrja Kastrati SH.A ka ardhur duke e rritur pjesën e tregut në import, nga 38% në vitin 2010 (së bashku me kastpetrol sh.a) në 46,3% në vitin 2013, në tregun e importit të eurodieselit dhe rreth 36.8% të tregut të importit për benzinën. Konkurrenti i tij më i afërt është Everest Oil SH.A, i cili shfaqet në 2012 me 4.5% të tregut të importit të eurodiesel dhe 15.9% të tregut të importit të benzinës dhe në 2013 ka arritur përkatësisht në 23.8% dhe 38.4%. Ndërsa ndërmarrja Europetrol SH.A. ka ardhur duke humbur pjesë tregu nga 34.8% në vitin 2010 në 16.6% në 2013 për tregun eurodiesel dhe nga 37.7% në vitin 2010 në 23.5% në vitin 2013 për tregun e benzinës. Ndërmarrja Taci Oil SH.A. paraqitet në vitin 2012 me 31.5% në vitin 2012 dhe 8% në vitin 2013 për tregun e eurodieselit dhe në tregun e benzinës pjesët e tregut kanë qënë 24.6% në 2012 dhe 1.3% në vitin 2013.
31. Ndërmarrja Kastrati SH.A rezulton se pjesën kryesore të karburantit e shet në zonën e lirë doganore edhe për periudhën Janar – Prill 2014 ku pozicioni i saj në treg është rritur ndjeshëm. Kështu, nga të dhënat e sjella nga vetë ndërmarrja, pjesa e karburantit naftë që shitet nga kjo ndërmarrje në zonën e lirë doganore është rreth 74% e sasisë totale të importuar dhe 80% të produktit benzinë të importuar.
32. Ndërmarrja prodhuese vendase ARMO SH.A, gjatë periudhës objekt hetimi, ka zënë pjesë të moderuara në tregun vendës të tregtimit me shumicë të karburanteve, duke patur si vit më të mirë 2011-ën me 17.5% të tregut vendës.
33. Gjatë periudhës hetimore konstatohet se treguesit e përqendrimit CR3,CR4,CR5 kanë ardhur në rritje gjatëperiudhës objekt hetimi duke treguar një shkallë shumë të lartë të përqendrimit në tregun e importit duke përfshirë dhe rafinerinë vendase. Kështu në tregun e importit të eurodieselit për vitin 2013 treguesit e përqendrimit paraqiten: CR3-86.7% dhe CR4-97.4%; ndërsa për tregun e produktit të benzinës paraqiten akoma dhe më shumë i përqëndruar, CR3-98.7%.
34. Nga të dhënat e paraqitura konkludohet se pjesët e tregut të ndërmarrjeve kanë patur dinamikë të ndryshme duke sjellë rritjen e përqendrimit në këtë segment të tregut objekt hetimi.

III.2.3 Struktura e tregu të shitjes me shumicë.

35. Në tregun e shitjes me shumicë operojnë ato ndërmarrje të cilat e importojnë vetë produktin, ose ndërmarrje të cilat nuk importojnë vetë, por e blejnë këtë produkt në magazinat e lira doganore. Duke qënë se këto ndërmarrje realizojnë procesin e blerjes së produktit në zonën e lirë doganore, akciza dhe taksat e tjera si edhe TVSH-ja, paguhen gjatë këtij transaksioni nga këto të fundit.
36. Bazuar në të dhënat e paraqitura në raportin e hetimit të thelluar konstatohet se numri i ndërmarrjeve aktive që operojnë në tregun e shitjes me shumicë është në rritje, nëse e krahasojmë me nivelin e sipërm, ku numri i ndërmarrjeve që importojnë nga tregjet e huaja dhe tregtojnë në zonën e lirë doganore është i ulët.
37. Nga të dhënat rezulton se shkalla e përqendrimit në tregun e shitjes me shumicë të eurodieselit është mesatarisht e përqëndruar. Kështu treguesi i përqendrimit në vitin 2010 treguesi i CR3 ishte 54% dhe në vitin 2013 CR3-61%. Gjithashtu edhe në tregun e shitjes me shumicë të

benzinës vihet re e njëjti nivel përqëndrimi ku në vitin 2010 CR3 ishte 51% dhe në vitin 2013 treguesi CR3 ishte 61%.

38. Gjatë periudhës objekt hetimi janë evidentuar krahas ndërmarrjeve Kastrati SH.A, Europetrol SH.A dhe Genkludis SH.A të cilat përbëjnë CR3 disa ndërmarrje të tjera që kanë ardhur duke rritur pjesët e tregut si Tea Construction&Petrol SH.A me 9% në 2013 apo 2A&2E Total SH.A me 9.2% gjatë periudhës Janar-Prill 2014; apo hyrës të rinjë treg si AFT- SHA me 6% në 2013. Gjithahstu janë venë re ndërmarrje që shfaqen me nje rritje te dukshme vetëm një vit të caktuar si Taci Oil SHA me 14.9% dhe Tot-Trading in oil&transport me 8.3% në vitin 2012.
39. Gjithashtu një pjesë e ndërmarrjeve të cilat kanë pjesë të vogla tregu janë blerës vetëm në zonën e lirë doganore. Për periudhën Janar – Prill 2014 vërehen dhe 2 ndërmarrje të cilat kanë realizuar import, por ky import është realizuar si blerje e përbashkët me ndërmarrjet me fuqi më të madhe në treg. Konkretisht ndërmarrjet Genkludis SH.A dhe Portoromano Oil SH.A, kanë realizuar importe për produktet naftë dhe benzinë me të njëjtën anije me ndërmarrjet Kastrati SH.A dhe Europetrol Durrës SH.A³.
40. Strukturat e ngritura në tregun e karburanteve kanë evidentuar edhe një kategori ndërmarrjesh të cilat mund të kategorizohen si shitës me shumicë. Këto ndërmarrje pjesën dërrmuese të aktivitetit të tyre e realizojnë duke blerë dhe shitur karburante me shumicë, duke mos qënë vetë importues⁴. Kështu, ndërmarrja Everest Oil SH.A blen karburantet nga ndërmarrja ENI S.P.A dhe ia shet këtë karburant ndërmarrjeve të tjera të shitjes me shumicë në zonën e lirë doganore (pra i gjithë transaksioni ndodh në zonë të lirë doganore). Ndërkohë edhe ndërmarrjet Genkludis SH.A dhe Portoromano Oil SH.A në pjesën dërrmuese të aktivitetit të tyre kanë blerë në zonën e lirë doganore dhe kanë shitur drejt ndërmarrjeve të tjera të pakicës, kryesisht drejt ndërmarrjeve të tyre të shitjes me pakicë, pasi këto ndërmarrje janë të integruar vertikalisht në treg.
41. Shitësit me shumicë në portin “Romano Port” SH.A, kryesisht blejnë karburant nga importuesit ku përfshihen Kastrati SH.A, Europetrol SH.A, si edhe nga shitësi me shumicë që operon në zonën e lirë doganore në Portin “Vlora 1”, ndërmarrja Everest Oil SH.A.

III.2.4 Tregu i shitjes me pakicë

42. Tregu i shitjes me pakicë i produkteve eurodizel dhe benzinë përbëhet nga stacionet e shitjes me pakicë të karburanteve (pikat e bardha), të cilat gjatë periudhës objekt hetimi janë rreth 1260, nga të cilat rreth 960 janë stacione të pa lidhura nga pikëpamja e pronësisë me ndërmarrjet që operojnë në tregun e shumicës dhe 300 stacione janë të integruar vertikalisht me ndërmarrjet e shitjes me shumicë të karburanteve.
43. Ndërmarrjet Kastrat SH.A, Europetrol Durrës SH.A, Bolv Oil SH.A, Genkludis SH.A janë të integruara vertikalisht me ndërmarrje të shitjes më pakicë, të cilat kanë një numër stacionesh në vend përkatësisht: ndërmarrja Europetrol SH.A e integruar vertikalisht me “Skenderi G” Sh.p.k, ka rreth 48 stacione të shitjes me pakicë; Kastrati SH.A e integruar vertikalisht me Kastrati Sh.p.k ka rreth 70 stacione të shitjes me pakicë; ndërmarrja Bolv Oil SH.A e integruar vertikalisht me ndërmarrjen Olsi Sh.p.k ka rreth 48 stacione të shitjes me pakicë; ndërmarrja Genkludis SH.A e integruar vertikalisht me ndërmarrjen Gega Center sh.p.k ka rreth 7 stacione të shitjes me pakicë.

³ Burimi: Shkresa nr 259/2 Prot, datë 11.06.2014, derguar nga porti Romano Port Sha

⁴ Përjashto ndërmarrjet Kastrati Sha, Europetrol Sha, Everest Oil Sha, Taçi Oil Sha për vitin 2013 ndërmarrjet e tjera e kanë blerë produktin naftë dhe benzinë në zonën e lirë doganore, pra në territorin shqiptar nga katër ndërmarrjet që renditëm sa më sipër.

44. Nga të dhënat konstatohet se ndërmarrja Kastrati SH.A shet drejt ndërmarrjes së integruar me të vertikalisht Kastrati Sh.p.k që operon në tregun me pakicë, rreth 26% të sasisë së naftës së zhdoganuar dhe 29% të benzinës. Pjesa tjetër e karburantit të zhdoganuar u shitet pikave të bardha. Ndërmarrja Europetrol SH.A 66% të produktit naftë dhe 48% benzinës të zhdoganuar ia shet ndërmarrjes së integruar vertikalisht Skenderi G. Pjesa tjetër e produktit shkon drejt pikave të bardha, të cilat e shesin këtë produkt drejt konsumatorit fundor. Ndërmarrja Genklaudis SH.A shet drejt ndërmarrjes së integruar vertikalisht 8% të produktit naftë dhe 9% të produktit benzinë për vitin 2013. Pjesa dërmuese e produktit shitet drejt pikave të bardha. Ndërmarrja Bolv Oil SH.A tregton rreth 40% të naftës dhe 50% të benzinës drejt ndërmarrjes së integruar vertikalisht Olsi Sh.p.k.
45. Pra, nga analiza e strukturës së nëntregjeve që janë objekt hetimi konstatohet se operatorët kryesorë në treg gjatë periudhës objekt hetimi Kastrati SH.A, Europetrol Durrës SH.A, Genklaudis SH.A, Bolv Oil SH.A dhe Porto Romano Oil SH.A, Taçi Oil SH.A janë të integruar në të gjitha nivelet e tregtimit të karburantit. Megjithatë shumicën e produktit të tregut përkatës e tregëtojnë nëpërmjet pikave të bardha të tregtimit të karburanteve.
46. Nga vlerësimi ligjor i ndikimit të akteve në konkurrencë rezultoi se stacionet e shitjes me pakicë ("Pikat e bardha"), të cilat tregëtojnë shumicën e produktit përkatës drejt konsumatorit fundor, gjatë periudhës hetimore nuk mund të ushtronin fuqinë kundërvepruese të klientit në tregun e shitjes me shumicë si rrjedhojë e efekteve të Udhëzimit 17/2018 të Ministrisë së Financave. Komisionet e aplikuara ndryshonin sipas zonave, por nuk mundësuan analizën e plotë të çmimit fundor.

III.3. VLERËSIMI LIGJOR MBI KUFIZIMET E MUNDSHME TË KONKURRENCËS:

47. Gjatë procedurës hetimore janë identifikuar efektet e Udhëzimit nr 17, datë 15. 05. 2008 të Ministrisë së Financave "Për Tatimin mbi Vlerën e Shtuar", i cili përcaktonte se shoqëria e tregtimit me pakicë ishte në rolin e agjentit dhe të përfaqësuesit në shitjen e mallit me pakicë për llogari të shoqërisë së tregtimit me shumicë, si dhe nuk e konsideronte shoqërinë e tregtimit me pakicë si zotëruese të mallit edhe pasi e blen atë nga shoqëria e tregtimit me shumicë.
48. Komisioni i Konkurrencës me anë të Vendimit nr.118, datë 29.05.2009 "Për disa rekomandime për aktet ligjore dhe nënligjore që ndikojnë në nivelin e shitjes me shumicë të karburanteve", ka propozuar ndryshimin e Udhëzimit të Ministrisë së Financave nr.17, datë 13.05.2008 "Për TVSH-në", pasi ky akt që përcaktonte çmimin final të rishitjes ("Resale Price Maintenance (RPM)" është një praktikë që kufizon konkurrencën veçanërisht në mënyrë vertikale, pasi për qëllimet e administrimit fiskal (mbledhja e TVSH-së tek furnizuesi kryesor) eliminohet efekti konkurrues në rrjedhën e poshtme të tregut (tregu i pakicës dhe blerësi fundor)
49. Ministri i Financave në datën 30.01.2015 ka nxjerrë Udhëzimin nr 6 "Për Tatimin mbi Vlerën e Shtuar", udhëzim i cili është bazuar në nenin 102, pika 4 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe Ligjit nr. 92/2014, datë 24.07.2014 "Për Tatimin mbi Vlerën e Shtuar në Republikën e Shqipërisë".
50. Gjatë periudhës hetimore u evidentua se nga zbatimi jo korrekt i Udhëzimit 17 nuk u mundësua konkurrenca midis logove respektive të pretenduara nga tregtarët e shumicës. Gjithashtu u evidentua që komisionet e aplikuara nga ndërmarrjet e shumicës për ato të pakicës ju krijonte këtyre të fundit që të vazhdonin aktivitetin e tyre edhe në kushtet e mungësës së eficiencës.

III.4. Barrierat ligjore dhe ekonomike

51. Në legjislacionin shqiptar nuk ka asnjë kufizim përse i përket themelimit të një ndërmarrje e cila të operojë në tregun e importit dhe tregtimit me shumicë të karburanteve, pra nuk ka ndonjë kufizim apo barrierë administrative të parashikuar nga legjislacioni shqiptar për hyrjen në treg të operatorëve të rinj. Duke qenë se Shqipëria nuk është e lidhur në ndonjë rrjet tubacioni të transportit të karburanteve, thuhet gjithë importimi i karburanteve realizohet nëpërmjet rrugëve detare, duke qenë edhe një transport me avantazhe të ndjeshme në kosto, krahasuar me transportin rrugor. Kërkesat për mbajtjen e rezervave ligjore të karburantit si edhe kapacitetet minimale të stokimit, janë barrierë të krijuara me ligj për hyrjet e reja në treg.
52. Investimet e konsiderueshme në sistemin e magazinimit dhe transportit të produktit kërkojnë gjithashtu kapitale të konsiderueshme të cilat vështirësojnë hyrjet e reja në tregun e importit dhe shitjes me shumicë të karburanteve. Operatorët e vegjël që operojnë në tregun e importit dhe shitjes me shumicë të karburanteve përballen me investime të rëndësishme me të cilat duhet të përshtaten. Ndërmarrjet, për të realizuar importe nëpërmjet këtyre porteve, kërkohet që të kenë investuar në depozita në pronësi të tyre ose të marra me qira në portin “Romano Port”, ose të marra me qera nga porti, në rastin e portit “Vlora 1”
53. Realizimi në disa raste i blerjeve të përbashkëta nga ndërmarrjet objekt hetimi në tregun e importit tregon përpjekjet e tyre për të arritur ekonominë e shkallës në kushtet e një ekonomie të vogël. Blerjet e përbashkëta konsiderohen si një mundësi komunikimi që mund të përbejë gjurme për sjellje të koordinuara ndërmjet konkurrentëve. Sjellja e koordinuar mund të konsiderohet shkelje e konkurrencës së lire dhe efektive, nëse vërtetohen evidencat direkte apo indirekte.
54. Ndërmarrjet që operojnë në tregun e shitjes me shumicë nuk mund të ushtrojnë aktivitetin e tyre në tregëtimin me pakicë, por duhet të ndërtojnë ndërmarrje të tjera me përgjegjësi të kufizuar. Ky përbën një kufizim ligjor, i cili krijon shumë hallka që nuk sjellin vlerë të shtuar nga momenti i importit deri në momentin e shitjes së produktit tek konsumatori fundor.

VI. VLERËSIMI I SJELLJES SË NDËRMARRJEVE OBJEKT HETIMI

55. Bazuar në Vendimin nr. 315, datë 13.05.2014 “Për hapjen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e importit, prodhimit dhe shitjes me shumicë të karburanteve” procedurat hetimore janë zhvilluar në të dyja pistat që parashikon Ligji: Ekzistenca e mundshme e një marrëveshje të ndaluar (neni 4) ose abuzimi me pozitën dominuese (neni 9).
56. Gjatë procedurave hetimore u kryen inspektime në të njëjtën ditë dhe orë në ndërmarrjet objekt hetimi për gjetjen e evidencave direkte dhe indirekte të një bashkëpunimi të mundshëm midis konkurrentëve, por gjatë këtyre inspektimeve nuk u gjet asnjë provë apo evidencë direkte.
57. Duke qenë se gjatë inspektimeve nuk u gjetën evidencat direkte të komunikimit mes konkurrentëve, bazuar në metodologjinë e OECD⁵-së, janë kryer analiza ekonomike me qëllim evidentimin e sjelljes së mundshme të bashkërenduar mes konkurrentëve, parashikuar sipas nenit 3, pika 4 e Ligjit e cila mund të shfaqet në formën e dominancës kolektive të ndërmarrjeve objekt hetimi me efekt kufizimin e mundshëm të konkurrencës.
58. Gjatë inspektimeve dhe nëpërmjet kërkesave për informacion janë administruar të dhëna dhe informacione të nevojshme për hetimin për të bërë të mundur analizën nëpërmjet evidencave ekonomike të dominancës kolektive të ndërmarrjeve objekt hetimi në nëntregjet përkatëse.

⁵ www.oecd.org/competition/CompetitionInRoadFuel.pdf

59. Për të provuar dominancën kolektive e drejta europiane ka gjykuar rast pas rasti dhe në të gjitha rastet e shqyrtuara theksohet se për vërtetimin i pozitës dominante kolektive duhet të plotësohen 3 kushte të nevojshme: (i) pjesë tregu të krahasueshme midis ndërmarrjeve të tregut përkatës gjatë gjithë periudhës objekt hetimi; (ii) qëndrueshmëria në pjesët e tregut respektive dhe pengesat për hyrjen e ndërmarrjeve të reja në treg dhe; (iii) transparencja e tregut dhe ekzistenca e mekanizimit të “hakmarrjes” mes konkurrenteve.
60. Referuar të dhënave mbi pjesët e tregut të pasqyruara në raportin e hetimit të thelluar, dhe të përshkruara në paragrafët 29,36 dhe 37 gjatë periudhës hetimore ndërmarrjet objekt hetimi paraqesin pjesë tregu jo të krahasueshme me njëra-tjetrën për të dy nëntregjet: import dhe tregëtimi me shumicë për të dy produktet.
61. Referuar të dhënave të disponuara nga hetimi i thelluar vihet re se ndërmarrjet paraqesin një tablo dinamike të ndryshme të pjesëve të tregut respektive në periudhën objekt hetimi si dhe në nëntregjet janë identifikuar hyrje dhe dalje nga tregu përkatës.
62. Referuar të dhënave në lidhje me çmimet e tregëtimit me shumicë, përkatësisht produktin euro diesel dhe produktin benzinë, vihen re lëvizje paralele të çmimit të ofruar nga ndërmarrjet objekt hetimi. Gjatë periudhës objekt hetimi, në vitin 2013, është provuar se në këto treg ekzistojnë struktura oligopol (me disa shitës me shumicë) dhe analiza e sjelljes është kryer sipas teorive të sjelljes së firmës në këto lloj strukture
63. Nga përcaktimi tregut përkatës karburantet për mjetet e transportit janë produkte homogjene me mundësi të pakta për inovacion dhe vlerë të shtuar nga ana e ndërmarrjeve për rritjen e cilësisë së produktit apo shërbimit të ofruar klientëve në stacionet fundore. Kjo ndodh për faktin që produkti nuk pëson ndryshime teknologjike, por tregtohet nga një hallkë e tregut në hallkën tjetër. Në këto kushte, kriter ku ndërmarrjet mund të konkurrojnë apo të koordinojnë sjelljet e tyre është jo vetëm çmimi fundor i shitjeve me pakicë por edhe logot përkatëse të tyre. Gjithashtu, siç është shpjeguar edhe më lart, për shkak të shkallës së lartë të transparencës së tregut, ndërmarrjet objekt hetimi kanë patur mundësi të ndjekin tendencat e lëvizjeve të çmimeve të njëri – tjetrit, duke mos patur nevojë që të përdorin mekanizimin e ndëshkimit për ndërmarrjen që devijojnë nga anëtarët e oligopolit.
60. Nga krahasimi i çmimeve mujore të blerjes CIF të karburantit pa taksa me çmimin e shitjes pa taksa të pakicës së ndërmarrjeve objekt hetimi për vitin 2013, si dhe të marzheve bruto respektive për të dy produktet, evidentohen ndryshime të vogla në çmimet e aplikuara në nivelin e pakicës, sikurse ndryshime të vogla edhe në nivelin i çmimit CIF të karburantit të blerë duke rezultuar në këtë mënyrë në vlera jo të njëjta përsa i përket marzheve bruto të këtyre ndërmarrjeve. Gjithashtu vihet re një elasticitet mesatar i ulet i çmimit të shitjes me pakicë ndaj ndryshimeve të çmimit të blerjes CIF në doganë, kryesisht kur ky i fundit ka pësuar ulje.
61. Gjatë periudhës objekt hetimi është evidentuar një ngurtësim i tregut të shitjes me pakicë. Ky është një kufizim vertikal i konkurrencës që është rrjedhojë e Udhëzimit nr. 17/2008, i cili përcaktonte se shitësi me shumicë (kryesori) i cakton çmimet shitësit me pakicë (agjenti). Për këtë arsye nuk ka qënë e mundur matja e efekteve të cdo segmenti, përkatësisht importi, shitja me shumicë dhe shitja me pakicë në çmimin final të produkteve eurodiesel dhe benzinë që i ofrohen konsumatorit fundor.
62. Të dhënat e administrara të analizuara, tregojnë që ndërmarrjet objekt hetimi kanë një strukturë mjaft të përqëndruar në tregun e importit dhe në tregun e shitjes me shumicë, me bariera në hyrje për shkak të fuqisë financiare që duhet të disponohet nga hyrësit e rinj në treg.
63. Diferencat e mëdha mes pjesëve të tregut dhe strukturat e tregut jo të krahasueshme midis ndërmarrjeve, hyrjet dhe daljet nga tregu gjatë periudhës objekt-hetimi janar 2010 - prill 2014, si dhe ekzistenca e dy modeleve të tregut të importit, në të cilat operojnë ndërmarrje të

ndryshme konkurrenca me njëra-tjetrën, nuk përbëjnë evidenca të mjaftueshme për të argumentuar dominancën e përbashkët të disa ndërmarrjeve që operojnë në tregun përkatës gjatë periudhës së hetimit.

64. Blerjet e përbashkëta, të realizuara gjatë periudhës objekt hetimi, janë transaksione të ndërsjellta me qëllim furnizimin me karburant dhe përdorimin i llogjistikës së njëjtë nga ana e konkurentëve, sjellje e cila është objekt i nenit 5 të Ligjit. Referuar këtij neni këto janë marrëveshje që mund të përjashtohen dhe duhet të njoftohen pranë Autoritetit të Konkurrencës për të përfituar përjashtimin.

Në konkluzion:

65. Pas shqyrtimit të raportit të hetimit të thelluar, pretendimeve të palëve në seancat dëgjimore rezultoi se gjatë periudhës objekt hetimi, nuk u gjetën evidenca që të provonin marrëveshje të ndaluara apo abuzimi me dominancën kolektive midis ndërmarrjeve objekt hetimi. Megjithatë konkurrenca në tregun e importit dhe tregëtimit me shumicë të karburanteve nuk është mjaftueshëm efektive për shkak të strukturave të tregut dhe rregullimit ligjor (ligji “Për hidrokarburet”) dhe atij nënligjor (udhëzimet e Ministrisë së Financave dhe asaj të Energjetikës) të këtij tregu.
66. Hetimi i realizuar nga Autoriteti i Konkurrencës, në tregun e prodhimit, importit dhe tregëtimit me shumicë të karburanteve evidentoi faktin se ekzistojnë hallka të tepërta në strukturat e tregut që nuk justifikojnë vlerën e shtuar që nga importi, zonat e lira doganore, shitjet me shumicë, shitjet me pakicë, deri tek konsumatori fundor, duke shkaktuar rritjen artificiale të kostove dhe një elasticitet të çmimit mesatarisht të ulët .
67. Shkalla e lartë e përqëndrimit të tregut dhe tendecat për rritjen e këtij përqëndrimi kryesisht në tregun e importit, kërkon përmirësime strukturore të tregut dhe ndërthurjen e instrumentave përtej atyre të Autoritetit të Konkurrencës, për të ndihmuar në kontrollin e abuzimit dhe ndalimin e ndërmarrjeve që kanë fuqi tregu të aplikojnë praktika abuzive duke dëmtuar konsumatorin fundor.

PËR KËTO ARSYE:

Komisioni i Konkurrencës, bazuar në nenin 24, shkronja d dhe f, neni 61, nenin 70 pika 2, të Ligjit nr. 9121, datë 28.7.2003 “Për mbrojtjen e konkurrencës” (i ndryshuar):

VENDOSI:

- I. T’i rekomandojë Qeverisë Shqiptare, Ministrisë së Industrisë dhe Energjetikës dhe Ministrisë së Zhvillimit Ekonomik, Turizmit, Tregtisë dhe Sipërmarrjes:
- 1) Të rishikojë Ligjin nr. 8450, datë 24.02.1999⁶ “Për përpunimin, transportimin dhe tregtimin e naftës, gazit dhe nënprodukteve të tyre”, duke i krijuar mundësi ndërmarrjeve që operojnë në tregun e shitjes me shumicë të eurodieselit dhe benzinës:
- a) të realizojnë edhe shitjen me pakicë, duke eliminuar në këtë mënyrë hallkat e tepërta në zinxhirin e tregëtimit, për të mundësuar uljen e kostove të pajustificuara ekonomike në krahasim me vlerën e shtuar të produktit;

⁶ Ligji është përditësuar me: Ligjin nr. 9128, datë 08. 04. 2004, Ligjin nr. 9574, datë 03. 05. 2006, Ligjin nr. 9595, datë 27. 07.2006

- b)** të ruajnë identitetin e produktit dhe të konkurrojnë nëpërmjet logos respektive tek shitësit me pakicë, për të mundësuar nxitjen e konkurrencës efektive në këtë treg.
- 2)** Të krijojë bazën ligjore dhe infrastrukturën administrative të nevojshme, për një njësi të transparencës së çmimit të hidrokarbureve⁷, në të cilën ndërmarrjet që operojnë në tregun e prodhimit, importit dhe tregtimit me shumicë të karburateve duhet të njoftojnë në kohë reale brenda 5-15 minuta këtë njësi dhe Autoritetin e Konkurrencës për çdo ndryshim të çmimit të shitjes me shumicë.
- 3)** Vlerësimin e zbatimit të marrëveshjes koncesionare në portin “Vlora 1” për respektimin e detyrimit të mospërfshirjes së koncensionarit në tregtimin e karburantit si dhe transferimin e së drejtës ekskluzive në tregjet e lidhura.
- 4)** Ndërtimin e instrumentave për të kontrolluar hyrjet dhe daljet e shpeshta brenda vitit financiar të ndërmarrjeve që operojnë në tregun e tregtimit me shumicë të karburanteve, të cilët gjenerojnë konkurrencë të pandershme.
- II. Ndërmarrjet që operojnë në tregun e hidrokarbureve të paraqesin pranë Autoritetit të Konkurrencës për vlerësim, marrëveshjet që ato lidhin për realizimin e importeve të përbashkëta apo përdorimin e logjistikës, për të përfituar përjashtimin individual të tyre në bazë të nenit 5 të Ligjit.
- III. Mbylljen e procedurës së hetimit të thelluar në tregun e importit dhe tregtimit me shumicë të karburanteve, ndaj ndërmarrjeve: Kastrati SH.A, Kaspetro SH.A, Europetro Durrës Albania SH.A, Porto Romano Oil SH.A, Bolv Oil SH.A, Genklaudis SH.A, Everest Oil SH.A, Taçi Oil SH.A dhe Armo SH.A
- IV. Në bazë të nenit 28 të Ligjit, Sekretariati i Autoritetit të Konkurrencës ngarkohet me monitorimin e sjelljes së ndërmarrjeve në treg dhe analizën e vazhdueshme të efekteve të akteve ligjore dhe nënligjore që ndikojnë në zhvillimin e konkurrencës së lirë dhe efektive në këtë treg.
- V. Sipas nenit 40 të Ligjit, kundër këtij vendimi mund të bëhet ankimim në Gjykatën e Tiranës brenda 30 ditëve nga njoftimi i vendimit.
- VI. Ngarkohet Sekretari i Përgjithshëm për njoftimin e këtij vendimi palëve nën hetim.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KOMISIONI I KONKURRENCËS

Servete GRUDA

(_____)

Anëtar

Koço BROKA

(_____)

Anëtar

Iva ZAJMI

(_____)

Anëtar

Eduard YPI

(_____)

Anëtar

Lindita MILO (LATI)

KRYETAR

⁷ Ky rekomandim bazohet në praktikat më të mira në tregun e karburanteve, rasti i rekomandimeve të rregullimit të tregut në Gjermani (2013).

